

Kültür_
için__
Alan__

GÜNCEL
SANAT
MERKEZİ

Güncel Sanat Atölyeleri: Anlama ve Yazma

Güncel Sanat
Yazarlığı
29—30 Kasım
2019

İçindekiler

GİRİŞ	3
PİCASSO/ GÖSTERİ SANATI Ayşe Perin (Tatari)	5
PİCASSO, HINZIR PİKADOR Defne Tozkoparan	7
SANATIN SOYTARISI: PİCASSO Eda İlbeyci	10
“BEN ARAMAM, BULURUM” Gülderen Depas	11
PİCASSO'YA GIPTA İLE... Öykü Çelik.....	13
PERİ TOZU SERPİLMİŞ PİCASSO'DAN BÜYÜLÜ DOKUNUŞLAR Seval Deniz Karahaliloğlu	16
SİZİN PİCASSO'NUZ HANGİSİ? Sevim Özkal.....	19
PİCASSO: ONUN GÖRDÜĞÜ Yusuf Bulut.....	22

GİRİŞ

Begüm Tatarı
Proje Koordinatörü

Kültür için Alan desteğiyle, Galeri A Güncel Sanat Merkezi'nde "Güncel Sanat Atölyeleri: Anlama ve Yazma" başlıklı bir proje gerçekleştirildi. Proje kapsamında, 22-23 Kasım, 29-30 Kasım ve 6-7 Aralık 2019 tarihlerinde, sırasıyla "Güncel Sanatı Anlamak", "Güncel Sanat Yazarlığı" ve "Sanat Eleştirmenliği" başlıklarında üç farklı atölye düzenlendi.

Atölye serisiyle, güncel sanat yazarlığı ve eleştirmenliğinin önemini ve gerekliliğini ortaya koyarak, bu alanda nasıl bir donanıma ihtiyaç duyulduğunu göstermek maksadıyla yetkin kişilerin deneyimlerinden yararlanılması için platform yaratılması amaçlandı. Güncel sanat faaliyetlerinin ve eserlerinin dokümanite edilerek kalıcı hale getirilmesine katkıda bulunmak ve güncel sanat üreticisi ve eseriyle izleyici arasında köprü oluşturmak da projenin amaçları arasında yer aldı.

Atölyelerin yürütücülüğü, güncel sanat, eleştirmenlik ve yazarlık alanlarında önemli bilgi ve ulusal-uluslararası alanda deneyim sahibi eğitimci tarafından üstlenildi.

Proje kapsamındaki "**Güncel Sanat Yazarlığı**" başlıklı atölyenin ilk gününde düzenlenen panelde Evrim Altuğ, "Ne yazsam sanat olur (mu?)" başlıklı bir sunum yaparak, 20 senelik kişisel pratiklerinin ve akademik kaynakların refakatiyle sanat eleştirisinin kısa tarihini özetledi. Ayşegül Tabak, "Hikâye Anlatıcılığı, Gazetecilik ve Sanat Yazarlığı Arasındaki İlişki" konusunda bir sunum yaptı. Nazlan Ertan ise, hangi durumlarda sanat yazılarının, sanatla birinci dereceden ilgilenmeyen kişilerin ilgisini çektiği konusuna odaklanan bir konuşma yaptı.

Atölyenin ikinci gününde katılımcılar, Nail Özlüsoylu'nun rehberliğinde, Altuğ, Tabak ve Ertan ile birlikte Arkas Sanat Merkezi'ndeki "Picasso: Gösteri Sanatı" sergisini ziyaret ettiler ve ardından, eğitimcilerin rehberliğinde sergi hakkında birer yazı hazırladılar.

Bu kitapçıkta, "Güncel Sanat Yazarlığı" atölyesinin katılımcılarından Ayşe Perin (Tatarı), Defne Tozkoparan, Eda İlbeyci, Gülderen Depas, Öykü Çelik, Seval Deniz Karahaliloğlu, Sevim Özkal ve Yusuf Bulut'un yazıları sunuluyor.

Şubat 2020, İzmir

PICASSO-
MÉDITERRANÉE
2017-2019

SERGI/EXPOSITION/EXHIBITION

PICASSO

Gösteri Sanatı / Les arts du spectacle / The Art of Spectacle

PICASSO
Musée Picasso Paris

18.09.2019 - 05.01.2020 1380 Sokak No:1 Alsancak İZMİR - 0232 464 66 00

Pazartesi hariç her gün 10:00-18:00 arası; Perşembe 20:00'ye kadar ziyarete açıktır.

PICASSO/ GÖSTERİ SANATI

Ayşe Perin (Tatari)

“Picasso/ Gösteri Sanatı” adlı sergi, 10 Eylül 2019-5 Ocak 2020 tarihleri arasında Arkas Sanat Merkezi’nde... İzmir’in kültür ve sanat takviminde iz bırakan sergi, Picasso adı yeterince etkili iken bir de yanına tiyatro kostümleri ve sahne tasarımları eklenince izleyenlere bir başka dünyanın kapılarını açıyor. ‘Picasso Mediteranne’ projesi kapsamında düzenlenen sergiler serisinde yer alan bu sergi ile Türkiye’yi Arkas Sanat Merkezi temsil ediyor.

Çocukluğumda, evdeki bir kitabın sayfalarında yer alan Picasso’nun ‘Sirk Dünyası’na ait, pembe ve mavi renkte palyaço ve akrobat resimleri benim Picasso ile ilk yüzleşmem olmuştu. Kitabın sayfalarındaki resimleri kesip çerçeveletmiş, böylece odamda küçük bir Picasso sergisi oluşturmuştum. Öte yandan Van Gogh’un “Patates Yiyenler” adlı resmi de bu küçük koleksiyonuma bir rakip teşkil etmekteydi o günlerde. Bir yanda Patates Yiyenler ’deki yoksulluğun sindiği yüzler ve fırça darbelerindeki keskin izler, diğer yanda palyaçoların hüznü duruşları ve yorgun bedenleri... Bu iki büyük ressamın, hüznü ve yoksulluğu anlatan güçlü ifadeleri, rekabetin ana temasını teşkil ediyordu.

Zaman içinde, mimarlık ve resim eğitimi alma yolunda geçen süreçte Picasso; benim için çocukluğumda, beni resim sanatına bağlayan ve başlangıç olma özelliğini taşıyan en önemli ve ayrıcalıklı figür olmuştu.

Ortaokul yıllarımda Türkiye çapında bir yarışmaya katılmıştım. Konu Nasrettin Hoca idi, kazanan eser pullara basılacaktı. Nasrettin Hoca ve eşeğini geometrik formlardan oluşan parçalı bir kompozisyonla resmetmiş, kendimce kübist bir çalışma yapmıştım. Resim birincilik ödülü aldı ve pullara basıldı.

Picasso bana ilham vermişti... İnsanı şaşırtıyor, tam bir yere varmışken başka bir yere zıplıyordu. Cisimleri gerçek ölçülerinde parçalayıp geometrik formlar aracılığı ile yeniden inşa ediyor, bir biçimde topluyordu. Parçalar dağınık olmakla birlikte birbirlerine sımsıkı bağlarla bağlanıyordu... Bir akımdı ve adı Kübizm idi.

Bugün için, öğrendiklerim ve deneyimlerim ile Picasso ile aramdaki özel bağ kâğıt üzerine mürekkep ve guaş ile çalıştığı küçük eskizler ile de devam ediyor... Arkas Sanat Merkezi’ndeki “Picasso Gösteri Sanatları” sergisinde bu eskizlerin gerçeği ile yeniden karşılaştım. Sergide, Picasso’nun yaşamından kesitler sunan fotoğraflar, bale eserleri için

sahne ve kostüm tasarımları, birkaç yağlıboya tablosu ve eskizleri ile sanatçının çok yönlü kişiliğinin yanı sıra, yaşamı hakkında da bilgi sahibi olunuyor.

Sergi; Picasso'nun hayatı boyunca ilgi duyduğu boğa güreşi, sirk ve bale gibi temalara göre düzenlenmiş... Sanatçının nesnelere birbirine dönüştürme oyunundaki en önemli eseri, "Boğa Kafası", bisiklet selesi ile gidonlarını boğa başına çevirmesi, özgün hali ile bu sergide karşımıza çıkıyor.

Picasso'nun arşivleri, sanatçının sirk dünyası ile uzun soluklu ve ayrıcalıklı bir bağlantıya sahip olduğunu gösterir. Sadık bir izleyici ve tiyatro dünyasının da işbirlikçisidir. Başka bir anlayışla ele aldığı sirk yaşamını betimleyen eserlerinde, anatomiye ve yer çekimine meydan okuyan bedenler, tıpkı boğa güreşlerindeki gibi ölüme meydan okuyan bir oyuna dönüşür.

Paris'e yerleşmesi ve bir sürgün olarak yaşamını sürdürmesi ile eserleri arasında bir bağ kurulabilir. Boğa ve boğa güreşleri, matador, pikador gibi kendi vatanına ait pek çok sembol, eserlerinde rol alır. Gönüllü de olsa, sürgün bir hasrettir neticede... Yeni vatanında pek çok değerli dostu olmuştur. Dönemin ünlü sanatçı ve düşünürleri ile bağları ve beraberliği elbette sanatına yansır. "Picasso'nun Galaksisi" diyebileceğimiz kişiler sayesinde sanatçının yaşamı renklenir ve zenginleşir. Bu sergide gördüğümüz fotoğraflar ile kişileri tanıyoruz... Picasso ile Cocteau-bir şair ile bir ressamın yarım asır devam eden dostluğu, her ikisi için de çok verimli bir kültür alışverişi olarak nitelendirilebilir.

Picasso'nun yaşamında pek çok dönem başlıkları yer alır... Paris-Barselona Mavi Dönem, Pembe Dönem, Kübist Yıllar, Neoklasik Dönem, Metamorfoz, Savaş Yılları, Savaş Sonrası Yılları ve Son Yıllar...1881 İspanya Malaga doğumlu sanatçı, 1973 yılının Nisan ayında Fransa Mougins'te vefat eder.

Sanatın zengin ve zorlu yolculuğunda geçen bir yaşamın ve eserlerin, çocuklara ve gençlere aktarılması son derece önemli... Belki de bu ve buna benzer sergilerle sanat dünyası ile tanışan gençler ve çocuklar için yeni bir dünyanın kapıları aralanabilir...

Arkas Sanat Merkezi sergi süresince, Picasso'yu miniklere tanıtırken atölye çalışmaları da düzenliyor.

Hepimizin yaşamda bir yol göstericiye ihtiyacı var. Benim yol göstericilerim arasında Picasso da yer almıştır.

"Picasso/ Gösteri Sanatı" adlı sergiyi gezen pek çok çocuk, Picasso'nun eserlerinin tesiri ile yaratıcılığın sınırsız dünyasının kapılarını aralayacaktır şüphesiz. ●

PİCASSO, HINZIR PİKADOR

Defne Tozkoparan

Sanat dünyasıyla çok içli dışlı olmayan biri bile olsanız Picasso dendiğinde söyleyecek bir sözünüz olacaktır. Kendi adıma Picasso ile erken yaşta tanıştım. Henüz kim olduğumu bilmeden, dünyaca kabul edilmiş bir deha olduğu dağarcığıma işlenmemişken. Dokuz-on yaşlarında resim dersinde bir sanat eserinin kopyasını yapmamız istenmişti. Naifçe Picasso'yu yapılabılır bulmuştum. Birbirinden alakasız parçaları kolaj tekniği ile tuvalin üzerine oturtmaya çalışmıştım. Büyük bir gururla çok iyi gittiğimi düşünüyordum. Sonra başımı kaldırdığımda neredeyse birebir benzeyen Picasso tablomun asla aynı etkiyi yaratmadığını gördüm. "Kim bu ya..." dediğimi hatırlıyorum içimden. "Neden olmadı ki?". Kızgındım.

Yıl 2007 civarları ve Picasso'nun İstanbul Sabancı Müzesi'nde sergisi vardı. Yalvar yakar aileme aldurdım biletimi ve sergiyi görmeye gittim. Picasso'nun on dört yaşında resmettiği bir tablonun karşısında kalakaldığımı hatırlıyorum. Rönesans tablosu gibiydi ve içimden şu ünlem geçmişti "Hee...". İşte bu inişli çıkışlı ilişkimiz burada başladı Picasso'yla. Yarattıklarına karşı duyduğum saygıyla "Ben yaparsam olur!" tavrına karşı hissettiğim iticilik. Karşımda bir akımın yaratıcısı vardı ama aynı zamanda yaşarken en çok kazanan sanatçı unvanının sahibi bir PR'cı. Günümüzde hala pek çok ülkede çeşitli sergileri yapılmakta ve bu sergiler muazzam ziyaretçi çekmekte. Yıllar sonra kendi doğduğum ve büyüdüğüm şehirde yeniden karşılaştık Picasso'yla.

Arkas Sanat Merkezi'nin ev sahipliği yaptığı Picasso Gösteri Sanatı Sergisi, Paris-Picasso Ulusal Müzesi'nin 2017 yılında başlattığı Picasso-Méditerranée projesinin yalnızca bir ayağı aslında. Başka bir deyişle Picasso ile Akdeniz arasındaki ilişkiyi ele alan projenin Türkiye ayağı. Bu proje kapsamında çeşitli Akdeniz ülkelerinde Picasso ile farklı temaları buluşturan sergiler açıldı. Beyrut'taki Picasso ve Aile sergisi veya Venedik'te açılan Picasso ve Sahil sergisi bunun örneklerinden. Aynı proje kapsamında Picasso ve Gösteri Sanatları teması için neden İzmir seçildi sorusu, aklımda yanıtlayamadığım konulardan. Kendi şehirde Picasso sergisi görme fırsatı yakalamanın verdiği gururla Picasso'ya karşı duyduğum önyargı içimde çelişerek girdim sergiye. Beklediğimden farklı bir sergiyle karşılaştığımı söyleyebilirim.

Picasso'nun gösteri sanatları ile ilişkisi genelde Ballet Russe üzerinden verilir. Sanatçının yaratım sürecini detaylı olarak ele alan sergilerde bu kısım, serginin yalnızca bir bölümünü oluşturur. Arkas'taki serginin beni şaşırtan yanı Picasso'nun bu daha az bilinen yönünün serginin ana konusu olmasıydı. Ballet Russe ile olan ortak çalışması bir yana farklı sahne sanatlarında da görev almış tasarımcı bir Picasso ile karşı karşıyaydım ziyaretçi. Sergi toplam yedi salondan oluşmaktaydı. İlk etapta girişte

Picasso-Méditerranée projesiyle ilgili bilgilendirme panosunun hemen devamında sanatçının yaratım sürecini biyografik çizelgede görebiliyorsunuz. Koridorun hemen ortasında ise genç bir Picasso biraz da alaycı bir tavırla bakmaktaydı ziyaretçilere. “Kim bu ya...” diyen dokuz yaşındaki Defne’ye bakıyordu sanki. “Başka bir Picasso bekliyor seni içeride. Yine yaptım yine oldu” der gibi... Hınzır seni.

Giriş kısmını atlattıktan sonra devam eden serginin ilk salonu oldukça loş. Eserlerin aydınlatılış biçimi gözü yorsa da küçük eskizler daha net bir ışıkla buluşuyor. Bu salonda Picasso’nun soyтары ve sirk figürleriyle olan etkileşimini gözlemliyoruz. Picasso sanki alaycı ve aykırı tavrını Harlequin karakteri üzerinden yansıtıyor. Kullandığı teknik ve malzemelerin çeşitliliği ise dikkati çeken bir unsur. Aynı salonda yağlı boya tabloda litografi baskıya, bakır üzerine kazıma tekniğinden kara kaleme birçok eser bulunmakta. Picasso, kendini tek bir ifade biçimiyle sınırlamıyor, zaten kişiliği dikkate alındığında sanatsal yaratımında çeşitlilik yaratmaya çalışmaması düşünülemez.

Sergi bölümleri sanatçının kronolojik çizelgesinden gösteri sanatları adı altında işlediği farklı temalar üzerinden gidiyor. İlerleyen bölümlerde dekor ve kostüm tasarımlarını görüyoruz. İlk karşımıza çıkan sahne şovu Ballet Russe ile iş birliği içerisinde olduğu Parade balesi (1917). Burada Picasso’nun tablolarını üç boyuta geçirebilmesinden duyduğu heyecan ve haz hissediliyor. Tablolarını ve heykellerini andıran kostümler kıyafetten çok hareket eden sanat eserlerini andırıyor. Bu kostüm ve dekorlar Picasso’nun bariz imzasını taşıyor aslında. Hatta başka bir deyişle bu eserler, oluşturulmuş sahne dekorlarıyla tam bir Picasso! Sergi, bale gösterilerinin modern versiyonlarının kesitleri ile desteklenmiş. Böylece Picasso’nun sahne üzerinde nasıl bir yaratı oluşturduğunu gözlemleyebiliyor ziyaretçi. Aynı zamanda her salonda mümkün olduğunca dönemden fotoğraflar da sergilenmiş. İlerleyen diğer bölümde tıpkı Harlequin gibi başka bir temayla karşılaşıyoruz: Pikador. Boğa güreşi Picasso’nun sanatını besleyen önemli unsurlardan bir tanesi. Picasso’nun kendisini matador ile değil de Pikador ile özdeşleştirmesi ise sanatçının kişiliği hakkında ipucu veriyor. Kendi kırılmasını örtbas etmek için ortaya koyduğu müthiş ego ve narsistik kişilik eserlerine yansımış durumda. Herkesten farklı olmak, normları kırmak, parçalamak ve en iyisi olmak. Tüm bu istekleri ve enerjiyi ise hep daha da fazlasını üretmek göstermeye çalışıyor ve sanatçının dehası da bu üretkenlik içerisinde çıkıyor. Picasso aslında tam anlamıyla bir “moqueur”, yani tiye alan. Dalga geçen, ama bunu naif bir çocuksulukla değil topluma kafa tutan bir soytarının zekasıyla yapan bir karakter.

Serginin en ilgi çekici kısmını kanımca üst kat oluşturuyor. Sanatçının yakın çevresi tarafından onun için yapılmış eserlerin olduğu bölüm sanatçının kimliği hakkında fikir oluşturmamızı sağlıyor. Tricorne balesi ile ilgili olan salon ise adeta şaşkınlığa uğrattı. Bu salonda karşımda tasarımcı ve daha romantik bir Picasso vardı. Tricorne balesi kostüm tasarımları daha önce hiç gözlemlemediğim bir Picasso yaratısı sundu bana. Hatta bu eserleri bana gösterecek Sonia Delaunay’in moda tasarımları zannetme olasılığım büyük. Beni etkileyen bir başka unsur ise Picasso’nun kendi alanı olmayan bir alanda heyecanla, öğrenerek üretim yapması. “Bunun da altından en iyi ben kalkarım”

güveniyle beraber yeni bir alanı keşfetmenin verdiği çocuksu heyecanın yüksek enerjisi eserlerden yansıyor sanki. Serginin Picasso Sahnede başlıklı fotoğraf odası ise ışıklandırmanın en muazzam kullanıldığı bölümü oluşturuyor. Loş alanda fotoğrafların arkasından verilen ışık kırmızı odada ilk defa işlem gören fotoğraflara tanık olma hissini uyandırıyor adeta. Sergide belki de tek anlamlandıramadığım, ya da ortamından kopuk bulduğum eser ise Dora Maar'ı resmettiği tablo oldu. Picasso'nun Dora Maar'ı ilginç bir şekilde benim bildiğim Dora Maar ile ilgili hiçbir şey anlatmıyordu. Çılgın enerjisi, yaratıcılığı ve kadınsılığı alınmış; başkalaştırılmış bir Dora Maar'dı karşımdaki. Hem resimsel hem ruhen parçalanmış bir Dora Maar. Bu da bana kendini var etmeye çalışırken başkalarını parçalayan Picasso'yu anlattı. Bir anlamda eserler üzerinden Picasso'yla yeniden tanıştım.

Picasso ve Gösteri Sanatları Sergisi bana hala daha bilmediğim bir Picasso olabileceğini hatırlatmanın yanı sıra sanatçı hakkında sahip olduğum birtakım düşünceleri doğruladı diyebilirim. Karşımda kendi alanının dışında yine en iyi olmaya çalışan bir sanatçı vardı. Muazzam bir üretkenlik içerisinde aykırılığını sürdürmeye ant içmiş bir sanatçı vardı. Kendini var etme yolunda bölmeye, parçalamaya çalışan bir sanatçı vardı. Eserlerinin görselliğini ve boyutunu bir sonraki aşamaya çıkarmaya çalışan bir karakter vardı karşımda. Pek çok anlamda zeki ama oldukça hınzır bir karakter. Tıpkı sergi içerisinde defalarca baktığım Jean Cocteau'nun Picasso'ya yazdığı doğum günü kartında dediği gibi "Önümüzdeki mumlar arttıkça üfleme eylemimiz zorlaşıyor, ama senin için tam tersi geçerli. Senin üfleme artarken mumların azalıyor". Aslında Picasso mumlarını tek tek söküp atarken hiç gücü kalmamacasına üfleme devam ediyordu sanki; çünkü en iyi o üflemeli. En başka o üflemeli. Hatta onun gibi kimse üfleyememeli! Sergiyi kendisi görüp kendi çıkarımlarını oluşturmak isteyen ziyaretçiler için Arkas'ın kapıları 5 Ocak 2020'ye kadar açık. Girişteki muzip bakışlı Pikador yeni ziyaretçilerini beklemekte... ●

SANATIN SOYTARISI: PİCASSO

Eda İlbeyci

Picasso'nun çok yönlü sanatçılığının bir kanıtı niteliğinde olan; 'Picasso: Gösteri Sanatı' sergisi ile sanatçının yaşamının eğlenceli tarafına tanık oluyoruz. Paris Picasso Ulusal Müzesi'nin bir projesi olan 'Picasso-Mediterranee' projesi kapsamında, Akdeniz'e kıyısı olan dokuz ülkeden farklı kurumların yer aldığı bu geniş çaplı organizasyonda Türkiye'yi, Arkas Sanat Merkezi temsil ediyor. 2017 yılından itibaren düzenlenen birçok etkinliğin Türkiye ayağını oluşturan bu sergi, 5 Ocak 2020 tarihine kadar, Arkas Sanat Merkezi'nde görülmeye devam edecek.

Bu sergide; Picasso'nun '*Parade*', '*Pulcinella*', '*Cuadro Flamenco*' ve '*Mercure*' gösterileri için yaptığı dekor ve kostüm çalışmalarının yanı sıra; boğa güreşi ve sirklere dair yaptığı çalışmaları da görmekteyiz. Küratörlüğünü Jean Luc Maeso'nun yaptığı serginin ziyaretçi sayısı, artarak devam etmekte ve müze önündeki kuyruk, son günler yaklaştıkça daha da uzamakta.

Picasso'nun doğumu, belki de farklı bir yaşamı olacağına habercisiydi. Ölü doğduğu zannedilerek bir kenara bırakılan Picasso, amcasının sigara dumanını yüzüne üflemesi ile yaşadığına dair ilk belirtiyi vermişti. Babasının verdiği eğitim ile gelişen ve erken yaşta vardığı noktada babasına resim yapmayı bıraktıran Picasso, doyumsuz çalışkanlığı ile pek çok alana elini attı. Başarılı bir sanatçının, alan sınırı olmaksızın, cesurca adımlar atması gerektiğini de genç sanatçılara adeta öğütledi. Çalkantılı yaşamı pek çoğumuzun tasvip etmediği şekilde olsa da Picasso'nun sanatçı kişiliği ve sanatı, özel yaşamının daima önünde yer almıştır. İşte bu sergi, tam da bu durumu özetlemektedir.

Picasso'nun sergilenen eserlerinden, '*Boğa Güreşi: Matadorun Ölümü*' adlı yağlıboya resmi; sanatçının acıyı aktarımındaki ustalığı ve kırmızının şiddeti ile izleyiciyi içine hapsediyor. Kübist ve gerçeküstücü sanatını; sahne için tasarladığı kostüm, dekor ve perdelerle de ortaya koyduğunu görüyoruz.

Picasso'nun Paris'e yerleşmesi ile onu etkileyen boğa güreşi gibi birçok şeyin arasına, bir yenisi olarak sirkler katıldı. Atölyesinin yakınındaki Medrano sirkini sık sık ziyaret ederek, sokak soytarılarının günlük yaşamını ve sahne arkasını inceledi. Belki de o sirk yaşamında, kendi soytarılığının izlerini aradı.

İlgi alanındaki pek çok şeyin tasvirini gördüğümüz bu sergi ile sanatın soytarısı Picasso'nun yaşamının bir parçasına da tanık oluyoruz. Picasso'nun sanatının ve çok renkli kişiliğinin izlerini gördüğümüz, kim bilir belki de acıları ile baş etmesinin bir yolu olan, alaycı ve eğlenceli tavrını; David Douglas Duncan'ın sanatçıyı matadorluk rolü yaparken çektiği fotoğraflarından okuyoruz. Picasso, bu tavrı ile belki de hayatın çok da ciddiye alınmaması gerektiğini öğretmek istemektedir bizlere. Erken yaşta kaybettiği kız kardeşinin ölümü başta olmak üzere yaşadığı tüm acılar; hayattan kopmasına değil üretkenliğine yansıyor, *Guernica* gibi ses getiren yapıtlara dönüştü ve son zamanlarına dek çalışmalarına devam etmesini sağladı. ●

“BEN ARAMAM, BULURUM”

Gülderen Depas

Adımı taşıyan Paris-Picasso Ulusal Müzesinin, Picasso-Mediterranée projesi kapsamında; 18 Eylül 2019-5 Ocak 2020 tarihleri arasında İzmir Arkas Sanat Merkezi'ndeyim. Sergi girişinde ayrıntılı bir biyografimi bulacaksınız. Buna göre, 1881'de doğdum, 1973'te öldüm ama gördüğünüz ya da göreceğiniz gibi eserlerimde yaşıyorum işte.

Bugün bir grup sanatçı, sergiyi gezdiler. Eserlerin içinde benim olduğumu çoğu fark etmedi bile. Hakkımda ileri geri konuştular. Bazıları şaşkın, bazıları küçümser baktılar, bazıları da sergiyi yetersiz buldu. Ama çoğu hayran kaldı. Bu bir retrospektif sergi değil ki!.. Adı üstünde “**Picasso: Gösteri Sanatı.**” Tiyatro, Bale, Dans, Boğa Güreşleri gibi gösteri dünyası çocukluğumdan beri hep ilgimi çekmiştir. İspanyol dans figürleri ile boğa güreşini birleştiren **Tricorne** balesinin sahne perdesi, dekoru ve kostümlerini yaratırken, memleketim Endülüs'ün renklerini ve atmosferini yansıttım. Ballets Russes ile iş birliğimiz sonucunda gerçekleşen **Parade** (Geçit Töreni) balesinin sürrealist kostüm ve sahne tasarımlarını hazırlamak için Roma'ya gittim. Tek perdelik şarkılı bir İtalyan balesi olan **Pulcinella**'nın kostümlerini ve kanca burnunu yaratırken çok eğlendim. Kübizmin etkisinde çizdiğim “**Bale ve Seyirciler**” tablosu da Pulcinella balesi için yaptığım eskizlerden. Zamanınız varsa, sahne ve kostümlerini tasarladığım bu üç gösteriyi rahatlıkla izleyebilirsiniz. Ben özellikle geceleri kimse yokken, rahat rahat izliyorum. Bu da benim ayrıcalığım tabii. “Ben yaparım.” Yaşarken de hiçbir zaman “Ben de yaparım” demedim. Benim eserlerime bakanlar “Ben de yaparım” diyerek benim izimden gidebilirler.

Ahh bugün yaşasaydım sanal alemi, dijital materyalleri ne güzel kullanırdım. Görsel her türlü araç; fırça, kalem kağıt, kumaş, taş, çamur, demir, makas, ışık, müzik, tiyatro ve hatta kendi hayatım ve bedenim sanatımı oluşturur, gözle dinlenen, izlenen bir senfoni meydana getirir. Hayatım, doğduğum andan 90'lı yaşlarıma kadar binlerce resim, onlarca kadın ile rengarenk bir senfoni değil mi? Onlarca kadın dediğimde “Ama Picasso da kadınları çok üzdü, hatta kullandı” mırıldanmalarını duyar gibiyim. Milan Kundera'nın “Ölümsüzlük” adlı kitabını okuyun. Ölümsüz olmak, isimlerini yaşatmak için benim yanımdaydı birçoğu. Olga Khokhlava ya da Maria Therese Walter isimlerini, benim isminin yanında görmeden hatırlayanınız var mı acaba? Sergide göreceğiniz “**Boğa Güreşi Matadorun Ölümü**” isimli yağlıboya tablomu yaptığım sıralar Olga ile evliydim. Ancak Marie ile birlikteydim ve Maria hamileydi. İşte oradaki at ve boğa ile iç içe geçmiş kadın matador Maria'dır. Resimlerimin başarısı hayatın tam içinden olmasına bağlıdır. İspanyol kökenim nedeniyle, boğa güreşleri çocukluğumdan beri beni etkisi altına almıştır. “**Matador**” isimli yapıtımda da yine boğa güreşi temasını bulacaksınız. Matador'a ya da yine sergide yer alan “**Mavi Şapkılı Kadın Portresi**”ne bakıp, “bu nasıl resim, ağzı burnu

kayıp ne anlamsız" diyeni de duydum. Böyle anlamsız bir dünyada ben niye anlamlı resimler çizeyim ki. İnsanları uyandırmak gerek. Eserlerimde şeyleri algılama biçimlerini altüst ederek, sizleri kızdıracak kabul edilemez imgeler yaratıyorum, böylece pek güvenilir olmayan, tuhaf bir dünyada yaşadığınızı, sandığınız gibi bir dünyada bulunmadığınızı anlamanızı sağlıyorum.

Küratörüm Jean-Luc Maeso'nun yaptığı etkili düzenleme boğa güreşleri, sirk ve bale gibi gösteri dünyasını konu alan resim, desen, gravür ve eskizlerim ile orijinal sahne kostüm ve dekorlarını da içeriyor. Bu fantastik, göz alıcı dünya, benim kübik çizgilerim ve parlak renklerle sizi bambaşka fütüristik bir evrene taşıyacak. Maeso; şair, yazar, ressam, sinemacı, müzisyen sanatçı dostlarımla olan fotoğraflarımı ve özel anılarımı da "**Picasso'nun Galaksisi**" başlığı altında sunuyor izleyenlere. Her cumartesi de çocuk atölyeleri yapılıyor. Unutmayın, her çocuk sanatçıdır. Tabii anne babası izin verdiği müddetçe. İzin verin çocuklara. Ben dünyayı yeniden çocuk gözüyle görebilmek için tam 30 yıl uğraşım.

Bugünlerde Miami Art Basel'de, Maurizio Cattelan'in duvara bantla yapıştırdığı muz konuşuluyor. "Komedyen" isimli bu muz, pardon yapıt 120 bin dolara satılmış. Bense, daha 1942'de çöplükte bulduğum -tabii ki aramadan- bisiklet parçaları sele ve gidonun biçimini hiç değiştirmeden, bunların bir boğa başı imgesi olabileceğini görmüştüm. Evet, "**Boğa Kafası**" isimli heykelim de bu sergide. Görün ve karar verin. Hangisi daha yaratıcı? Deha böyle bir şey işte.

Picasso-Mediterranéé projesi kapsamında, 2017'den 2019'a 2 yıldır Akdeniz'e komşu 10 ülke gezdim. Her ülkede farklı bir temayla seçilen eserlerim, 70 kurumun iş birliği ile sergilendi. İzmir Arkas Sanat Merkezi'ndeki bu kapanış sergisinde, Paris Picasso Müzesi, Fondation Julio Gonzalez, Opera Garnier ve Brüksel'de yer alan Kontaxopoulos-Prokopchuk Koleksiyonu'ndan tam 83 yapıtım var. Siz ölümlüler yukarıda yazdıklarım dışındakileri de bir zahmet arayıp bulun artık. Bulunca da beni izlemeye devam edin. ●

*Yazıyı kaleme alan, Picasso'nun Galaksisinden: **Gülderen Depas***

PICASSO'YA GIPTA İLE...

Öykü Çelik

Kübist tabloları ile özdeşleşen Picasso'nun daha az bilinen üretimlerini göz önüne çıkaran "Picasso: Gösteri Sanatı" sergisi, ilk bakışta içeriğiyle beklentileri karşılamıyor gibi görünse de aslında izleyicisinde yeni bir Picasso algısı yaratıyor. Sergi, Picasso'yu tanımak, yeniden yorumlamak için olduğu kadar bu çok yönlü ve üretken yaratıcıyı İzmirli ile buluşturması açısından da önem taşıyor.

Paris-Picasso Ulusal Müzesi girişimi Picasso-Mediterranée projesi kapsamında, dokuz ülkeyi içeren etkinliklerin İzmir ayağı, 18.09.2019-05.01.2019 tarihleri arasında, İzmir'de, Arkas Sanat Merkezi'nde, "Picasso: Gösteri Sanatı" sergisi ile gerçekleşiyor. Sergide, sanat tarihine olduğu kadar popüler kültüre de damgasını vuran Pablo Picasso'nun, gösteri sanatları odağındaki eserleri yer alıyor.

Hiçbir dönemde, sanatçının üretimi, yaşadığı coğrafya ve zamandan bağımsız düşünülemez. Akdeniz'in o tutkulu, sıcak, rahat, senli-benli olma hali ve kültürel varlıkları da Picasso'nun eserlerinde görsel imgelere, ışığa, harekete, yalınlığa, özgüven ve çarpıcılığa yansıyor. Aslında Picasso Mediterranée projesi, tam olarak bunu vurguluyor. Gündelik hayattan parçalar ve Akdeniz ruhu sirklerle, boğa güreşleriyle tablolara dönüşürken, sahne, kostüm, dekor tasarımları da bölgenin kültürel hayatında yeni etkiler yaratıyor. Tüm bu süreci göz önüne çıkaran sergi, Picasso'nun Akdeniz kültür varlığının bir parçası olduğunu gösteriyor.

Kostüm ve dekor tasarımlarından baskı resimlerine ve tablolarına, eskiz ve eserlerinin yer aldığı sergide, sanatçının çok yönlü ve daimi üretimini anlama ve Picasso'yu daha iyi tanıma imkanı sunuluyor. Sergide yer alan fotoğraflar bir bakıma Picasso'nun bireysel yaşamına da ulaşmamızı sağlarken; gündelik hayatında dahi eserlerindeki düşünce biçimini görmemizi mümkün kılıyor. Maskeler yapıp çekildiği fotoğraflar, fotokolajlar, günlük yaşamından kesitler olmanın yanında, sanatçının duruşu ve eserlerini bugüne taşıyor. Sergiyi gezerken bize rehberlik eden Nail Özlüsoylu'nun açıkladığı gibi, aynı zamanda kendi hayatına dair bir dokümantasyon olan bu fotoğraflar, aslında Picasso'nun kendi önemini biliyor ve kendi önemini yaratıyor olduğunu gösteriyor. "Gelecek kuşaklar için mümkün olduğunca eksiksiz bir kayıt bırakmak istiyorum" derken söylemek istediği de bu Picasso'nun. Sadece ürettiklerini değil; kendisini de bir eser olarak bırakıyor bizlere.

Çok yönlü düşünme becerisine sahip olan Picasso, asıl gücünü bu çok yönlülüğü üretime dökerek gösteriyor. Sahip olduğu fikirleri ve duruşu, eserlerine yansıtıyor ve kendini böylece görünür kılıyor. Görünür olmak, kendi gösterisinin ilk koşulu aslında. Görsel sanatlara dair geniş bir alanda üretim gerçekleştiriyor oluşu da onun içindeki zenginliğin, yaratma gücünün ve yaratma cesaretinin kanıtı. Üretkenlik ve kışkırtıcılık

anahtar kelimeleriyle değerlendirebileceğimiz sergide, sıradanlığın, durağanlığın karşısında konumlanan; alışılmışı, sıradanı, beklentileri altüst eden bir yıkıcı yaratıcı ile karşı karşıya olduğumuzu anlıyoruz. Eserlerinin çeşitliliği ve sayısıyla da gerçek bir üretici olduğunu rahatlıkla söyleyebiliyoruz.

Hota Dansçısı, Kostüm
Tricorne Balesi, 1919

Hota Dansçısı, Tasarım
Tricorne Balesi, 1919

Aragonese Kadın,
Kostüm
Tricorne Balesi, 1919

Aragonese, Torero,
Aragonese Kadın için
Tasarımlar
Tricorne Balesi, 1919

Gösteri sanatlarına odaklanan sergi, şovlar için hazırlanmış görsel tasvirlerin kendi şovunu, Picasso'nun hayatı ve eserlerindeki şovu yansıtıyor. Özellikle Parade ve Tricorne bale gösterileri için ürettiği eserler, Picasso'nun döneme vurduğu damga ile öne çıkıyor. Özlüsoylu'nun belirttiği gibi, "Picasso için gösteri sanatları bir oyun alanı" ve Picasso'nun muzip, oyuncu karakteri bu eserlerinde de kendini gösteriyor. Tricorne Balesi için hazırlanan salon, gösterinin görsel tüm öğelerine yaptığı dokunuşlarla Picasso'nun çok yönlü yaratıcılığını ve üretkenliğini yansıtıyor. Endülüs'ün renkleri, yaşamı, karakterleri ve atmosferini kendi sezgilerinden süzerek görselleştiren Picasso, Tricorne balesinin kostüm, dekor ve perde tasarımlarıyla Akdeniz havasını gösteri dünyasına taşıyor. Salonun bir kısmında Picasso'nun gösterinin karakterleri için tasarladığı kostümleri, kendine has çizgi ve renk kullanımlarıyla görürken, salonun diğer ucunda bu kostümlerin vücut bulmuş hallerini görebiliyoruz. Aynı salonda, perde ve dekor tasarımlarını da gördükten sonra, salonun hemen bitişiğindeki küçük odadaki ekranda şovu izleyerek, tüm bu tasarım ve hayal gücünün nasıl gerçeğe dönüştüğünü deneyimleme imkanı yakalıyoruz. Sergileme biçimi açısından, bir gösterinin parçası olarak tasarlanmış eserlerin eskizlerini ve üretilmiş hallerini bir arada görmek; parçadan bütüne giderek, hem parçanın kendi başına oynadığı rolü ve sanat değerini görmeyi hem de bütünün içindeki işlevi ve bütüne hizmet etme şeklini görmeyi mümkün kılıyor. Tüm parçalar hem eserin kendisi hem de bir eseri oluşturan unsurlar... Bu hayalden gerçeğe geçiş ise, serginin izleyicisi için iki boyuttan üç boyuta taşın ve etkileşime giren, canlı bir süreç ile gösteri ruhunu yaşatan bir deneyim yaşıyor. Çizgilerde hayal edilen şey, kostümlerde zanaat ile vücut buluyor ve oyunun kendisinde bu vücutlara ruh üfleniyor. Tek bir salonda, bir gösterinin her aşamasına tanık olduğun hissediyorsunuz; bir yanınızda koreograf Leonard Massine, bir yanınızda sıra dışı bir görsellik sunan Picasso, kostümleriyle sahneye hazırlanan oyuncular... "Dönemin kültür ve sanat ortamında, yaratıcı bir sürecin içinde olmak, böyle bir şey işte" diye geçiriyorum içimden, biraz hasetle.

Picasso, eserlerinde hem kişileri hem de çevresindeki dünyayı tekrar yaratıyor. Kübist ve geometrik yapılara soktuğu objelerle onlara yeni bir boyut kazandırıyor. Aslında hem eserlerini hem de kendini yarattığını söyleyebiliriz Picasso için. Kendini sanatçı ve yaratıcı kimliği ile var ediyor Picasso, kendi varlığını böyle inşa ediyor. Bu yüzden, varlığını sürdürebilmesi için de sürekli üretmesi gerekiyor. Nasıl ürettiği, onun nasıl biri olduğunu da şekillendirirken; sanatıyla kendini var ediyor. Sanat merkezinin üst katının bir duvarını kaplayan o büyük fotoğrafta gördüğümüz, varoluşçularla olan ilişkisi de bu anlamda ayrı bir değer kazanıyor.

“Böyle bir üretim, yaratım gücünü hayatının merkezine koymuş biri tarafından gerçekleştirilebilirdi ancak” diye düşünüyorum. Hem yaratıcılığına hem kendine verdiği değer Picasso’nun belki de en önemli özelliğiydi bu yüzden. Narsisizminin hem hayatına hem eserlerine hem de üretim sürecine yansıdığını görebiliyorsunuz sergide. Her şey ve herkes, onun yaratım sürecinde bir araç rolü oynuyor. Kendine bakacak birileri, haz verecek birileri, ruhunu besleyecek birileri, ilham verecek birileri, eserlerine malzeme olacak birileri... O, dünyaya Picasso olmak için gelmiş biri ve bunu yerine getirmek için sahip olduğu tüm araçları kullanmasını, gayet normal karşılıyorsunuz. Kendi ilahi varlığını da böyle kanıtıyor, meşhur sözünü hatırladığımızda: “Ben, Tanrırım”. Onun görevi yaratmak, diğer her şey sadece onun yaratım sürecindeki araçlar...

David Douglas Duncan, 1957

“Kendine set koymadan üretmek, potansiyelini açığa çıkarmak nasıl olur, şimdi gördün mü?” diye soruyorum kendime, binanın sembolleşmiş merdivenlerinden inerken. David Douglas Duncan’ın objektifinin ötesinden Picasso, elinde havlusunu sallıyor bir matador edasıyla. Büyük duvarı kaplayan bu fotoğrafta kameraya değil, kameranın da ötesinde, fotoğrafa bakan herkese meydan okuyor o an, artık biliyorum. Kızdırmak değil; kışkırtmak için. İşe yarıyor. Sergiden çıkarken, kendi içimdeki dünyayı karıştırmaya başlıyorum. Sirkler, matadorlar, boğalar, oyunlar, renkler, hareketler... Hepsi orada da var. Picasso’nun Picasso olması gibi, benim de ben olmak için çalışmam gerekiyor sadece. Aklımda, gıpta ettiğim yeni bir Picasso ile sergiden ayrılıyorum. ●

Fotoğraflar: Öykü Çelik

PERİ TOZU SERPİLMİŞ PİCASSO'DAN BÜYÜLÜ DOKUNUŞLAR

Seval Deniz Karahaliloğlu

“Bu adam, ağzı burnu birbirine karıştırıyor.” “Bence ağzı burnu nereye koyacağını bilememiş.” Picasso bende hep çocukluğa dair bir his uyandırır. Önümde üç yaşlarında iki küçük kız Picasso'nun hakikaten kafası karışık tablolarından birinin önünde durmuşlar, sohbet ediyorlar. Hangi tablo olduğunun burada hiçbir önemi yok. Burada konunun ana fikri, iki küçük kızın Picasso'nun tablolarına olan bakışı ve tablodan nasıl etkilendikleri. Ben de tam arkalarındayım. Yanlarında Picasso'nun hayaleti durmuş, gülerек keyifle küçük hanımları izliyor. Tazeliğini ve sıcaklığını hala koruyan küçük kızların anısı yerini gerçeğe bırakıyor. Günümüze geri dönüyoruz. İzmir'de, “Kültür için Alan” projesi desteğiyle hayata geçen ve Galeri A Güncel Sanat Merkezi'nin düzenlediği, “Güncel Sanat Atölyeleri: Anlama ve Yazma” atölyesindeyiz.

Galeri A'da açılan sınıfta herkes harıl harıl İzmir Arkas Sanat Merkezinde sergilenen “Picasso: Gösteri Sanatları” sergisi hakkında yazı yazmakla meşgul. Eğitmenlerimizden Evrim Bey “Serbestsiniz. İstediğinizi yazın. Haber olmak zorunda değil. Gördüklerinizi, hissettiklerinizi yazın. Bu bir anı yazısı olabilir. Tamamen özgürsünüz. Hatta içinizdeki çocuk Picasso'ya mektup yazsın” deyince, o naif çocukluk duygusunun rüzgarı beni yıllar öncesine götürüyor. İçimdeki ocuğun ayak izlerini takip ediyorum. 2006 yılında İstanbul'da, Sakıp Sabancı Müzesinde sergilenen Picasso sergisindeyim. Hafızamda uyuyan o tatlı anı tekrar su yüzüne çıkıyor. Evrim Bey'in “serbestsiniz” komutuyla birlikte Picasso'nun en sağlam eleştirmeni olan iki küçük tatlı hanım dile gelip Picasso'nun tablosu hakkındaki fikirlerini ortaya döküveriyorlar. Eminim Picasso da öyle olsun isterdi.

Yıllar sonra şimdi yine başka bir Picasso sergisinde o tatlı anıyı gülerек anımsıyor, “ne işimiz var ağzı burnu karışmış adamlarla?” diye düşünüyorum. İzmir Arkas Sanat Merkezinde Picasso sergisini gezerken o aynı tanıdık, bildik, sıcaklık duygusuna bu sefer şaşkınlık da eklendi. Tam Picasso'ya dair her şeyi gördük derken, Picasso şaşırttı, sarstı, silkeledi. Kendimize geldik. Çünkü Picasso'nun sahne sanatları üzerine yaptığı muhteşem çalışmaları tek kelimeyle sıra dışı. şaşırtıcı, güncel, modern ve çağının çok ötesinde. Mankenler üzerinde sergilenen bale kostüm tasarımlarıyla hayran bırakıyor, insanın soluğunu kesiyor. Oyuncu, yaramaz, küçük bir oğlanın hayaleti, oyunbaz Picasso sergi alanında odadan odaya dolaşıyor. Kostümlerin, kıyafetlerin, tabloların, eskizlerin önünde şaşıran, soran, öğrenmeye çalışan, kafası karışmış insanlarla eğleniyor. En çok çocukları seviyor. Onun en sağlam, en dürüst, en samimi eleştirmenleri ocuklar. Picasso'nun kendisi de hiç büyümeyen kocaman bir ocuk zaten. Sanki üzerine peri tozu serpilmış bir Peter Pan gibi sanat dünyasında hala özgürce süzölüyor. Biz onu görmüyoruz ama varlığını hala hissettiriyor, kendisi hakkında konuşturmaya devam ediyor. Tam da istediği gibi yine ilgi merkezi olmayı başarıyor. Çünkü Picasso anlatacak yeni hikayeleri olan bir sihirbaz.

“Picasso-Mediterranee”, Paris-Picasso Ulusal Müzesi’nin bir girişimi. Bu proje, Picasso ile Akdeniz kültürü arasındaki çok yönlü zengin kültürel ilişkiyi konu alıyor. Projenin amacı yeni araştırma alanları oluşturmak. Dokuz ülkeden yetmişin üzerinde kurumun katılımıyla bir dizi sergi, sempozyum ve toplantı düzenleniyor. Burada Türkiye’yi temsil eden tek kurum Arkas. Paris-Picasso Ulusal Müzesi’nin katkılarıyla gerçekleşen “Picasso: Gösteri Sanatı” sergisine Arkas ev sahipliği yapıyor. Kendi alanlarında birer deha olan Sergei Diaghilev, besteci Eric Satie, koreograf Leonide Massine, oyun yazarı Jean Cocteau, şair Guillaume Apollinaire, besteci Manuel de Falla ve besteci Stravinsky gibi sanatçılarla yaptığı ortak çalışmaların ürünleri tek kelimeyle nefes kesici. Bulunduğu çağın çok ilerisini gören Picasso çok yönlü bir sanatçı. Mükemmel bir sahne sanatları tasarımcısı. Tasarladığı bale kostümleri son derece yaratıcı. Mankenler üzerinde sergilenen modern taytları neredeyse gündelik yaşamda giyilebilir.

Sergide Picasso’nun çocukluğundan beri sürekli gittiği ve resimlerine büyük esin kaynağı olan “Boğa Güreşleri” yer alıyor. 1904 yılında Paris’e yerleştiği dönemde atölyesinin yakınında bulunan Medrano Sirk, Mavi Döneminin ana konularından birini oluşturuyor. Sergei Diaghilev’in kurduğu Ballet Russes topluluğu için sahneye koyduğu bir dizi bale için hazırladığı kostümler ve sahne tasarımları hayatının dönüm noktasını oluşturan dostlukların da başlangıcı olacaktır. Bu dönemde, sonradan yakın dostu olacak Jean Cocteau’yla karşılaşır. Hep birlikte Parade Balesi, Tricorne Balesi ve Pulcinella Balesinde çalışırlar. Özel hayatı ve sanat hayatını derinden etkileyen oyun yazarı, koreograf, besteci ve dansçılarla bir araya gelir. Picasso’nun çalışmalarını etkileyen bu kişiler “Picasso’nun Galaksisini” oluştururlar. Sergide çok sayıda kara kalem çalışması, bale kostümlerinin eskizleri ve tablolar yer alıyor. Bunun yanı sıra Akrobat, Sirk, Boğa Güreşi, Matador ve Mavi Şapkalı Kadın Portresi gibi büyük ebatlı çalışmalar yoğun ilgi görüyor.

Özellikle Parade Balesi için hazırladığı Amerikalı Yönetmen ve Fransız Yönetici kostümleri büyük abartılı silindirler, kutular, abartılı kocaman bir pipo ve aşırı büyük bir hoparlörden oluşan tasarımlar insanın hayal gücünün sınırlarını zorluyor ve insanda sergiyi bir kez daha gezme isteği uyandırıyor. Bu çalışmalar büyük bir platform üzerinde mankenlere giydirilerek sergileniyor. Üstelik Picasso’nun bundan tam 100 yıl önce, bu sıra dışı kostümleri oyunculara giydirerek sokağa çıkardığı düşünülürse sanatçının cesareti, yaratıcılığı, öngörüsü ve dehası daha iyi anlaşılır. Bu baleler 2000’li yıllarda tekrar sahneye kondu ve bu gösterilerin videoları sergi alanındaki küçük bir odada ziyaretçilerin beğenisine sunuluyor. Picasso “Ucundan Yakalanan Arzu” isimli kısa bir tiyatro piyesi yazıyor. Kısa ömürlü bir edebiyat dergisi çıkarma macerasına katılıyor. İçinde kara kalem figürleriyle sergilenen çok sayıda küçük defter büyük eserlerin çıkış noktaları için fikir veriyor. Defterleri, tabloları, maskaları, küçük heykelleri, moda tasarımcılarını kışkırtan kostümleriyle Picasso kesinlikle ilham verici.

Picasso sergiye gelen herkesi çalıştırıyor. Öyle tablolara bakıp gidemezsiniz. Siz de çalışacaksınız. Kafa yoracaksınız. Emek vereceksiniz. Picasso insanları sobelemeyi seviyor. Çözülmesi için bulmacalar sunuyor. Kafasına göre şekilleri bozuyor, yeniden bir araya getirip yeni formlar, yeni biçimler oluşturarak insanların sınırlarını zorluyor. Sergiyi gezerken, Picasso’nun eli mutlaka size dokunuyor. Bir esere körü körüne bakmak yerine görünenin ardına bakmayı öğreniyorsunuz. Aklınıza giriyor. Zihninize şüphe kurtçukları bırakıyor. Gerisi Picasso’yu ilgilendirmiyor. O artık sizin sorunuz.

O düşünce kurtçuğu sizi usul usul kemirir. Ne olduğunuzu anlamadan değişmeye başlarsınız. Sokakta yürürken, ofiste çalışırken, evde iş yaparken, bir gün alakasız bir yerde ve alakasız bir anda Picasso sergisinde gördüğünüz bir biçim, bir obje, bir eskiz farklı bir kıyafet giyerek karşınıza çıkar. Bu bir fikir olabilir. Ne kadar yaratıcı olduğunuzu düşünüp kendinizle gurur duyabilirsiniz ama Picasso bir şekilde aklınıza girmiştir. Üzerinize peri tozu serpmiştir. Artık nafîle siz, eski siz değilsiniz. Değiştiniz. Aynaya bakınca fiziki formunuz hep aynı ama içinizdeki ruh değişiyor. O ruhun ağzı burnu yer değiştiriyor. Picasso, yapbozun parçalarından zar atıyor masaya. Düşen zarlardan kendinize bir ruh seçiyorsunuz. O ruhun sureti Picasso'nun tablolarına benzemeye başlayınca "ne işimiz var ağzı burnu karışmış adamlarla?" diyoruz. Bütün bu eserler; yaramaz, eğlenceli, oyuncu, kesinlikle büyümeyen ben merkezli bir çocuğun sürekli kendi kendini yaratma sürecini yansıtıyor. Bu yaratıcılığın ışığını kavramak için sanatçının sıra dışı eserlerinin yer aldığı "Picasso: Gösteri Sanatı" sergisi, İzmir Arkas Sanat Merkezinde 5 Ocak tarihine kadar gezilebilir. Sonuçta, dünya güzelleşecekse, hep birlikte güzelleştireceğiz. ●

SİZİN PİCASSO'NUZ HANGİSİ?

Sevim Özkal

"Sanat, ruhlarımızdan günlük hayatın tozunu alıp götürür." Picasso

"Kendi sanatının yaratıcısı ve kurgulayıcısı olan Picasso, sahneye kalıcı bir gösteri koymaktan başka ne yapmıştır ki? Kılık değiştirerek makyaj yaparak sahneye bizzat kendisini koyarak eğlendiğini gösteren fotoğraf derlemeleri, gösteriden aldığı tadı ortaya koyar nitelikte değil midir?" Jean Cassou

"Bana kalırsa yazar olarak eserlerim ressam olarak yarattıklarım kadar zengindir. Fiziksel olarak her ikisine de aynı zamanı harcadım. Belki öldükten sonra ansiklopedilerde şu sözlerle anılırım: "Pablo Ruiz Picasso: İspanyol şair ve oyun yazarı. Geride birtakım tablolar da bırakmıştır".

20. Yüzyılda modern resmin en büyük temsilcilerinden olan Pablo Picasso'nun "Gösteri Dünyası" ile ilgili eserleri Arkas Sanat Merkezi'nde 18 Eylül 2019 -5 Ocak 2020 tarihleri arasında sergilenmekte.

Paris Picasso- Ulusal Müzesi'nin bir girişimi olan "Picasso- Mediterranee" projesi 2017'den beri devam etmektedir. Arkas Sanat Merkezi dokuz ülkeden yetmişin üzerinde kurumun katılımıyla gerçekleştirilen bu projenin kapanış sergisi olan "Picasso: Gösteri Sanatı"na İzmir'de ev sahipliği yapmaktadır. Serginin Küratörlüğünü Jean-Luc Maeso yaptı.

Bizler yirmi kişilik bir grup olarak Kültür için Alan desteğiyle Galeri A Güncel Sanat Merkezi'nde "Güncel Sanat Atölyeleri: Anlama ve Yazma" başlıklı bir proje kapsamında Picasso sergisini ziyaret ettik.

Bu ziyaretin sonucunda kelimelerim Picasso ile buluştu. Sergi tanıtım broşüründe "Bu projenin amacı, bir dizi sergi sempozyum ve toplantılar aracılığıyla yeni araştırma alanları oluşturmaktır" yazıyordu. Yaptığımız iş tam bu serginin amacına uygun düşmüştü. Arkas Sanat Merkezi'nde sergiyi rehberimiz Nail Özlüsoylu ile gezdik.

Babası taşralı bir resim öğretmeni olan Picasso'nun konuşmadan resim yapmaya başlaması, on altı yaşındayken Madrid Kraliyet Akademi'sine onur öğrencisi olarak kabul edilişi, dahi çocuk olmasıyla ilgili yaşam öyküsünü, yaşamının büyük bir bölümünü doğduğu İspanya'da değil Fransa'da geçirmiş olmasını öğrendiğimde bu beni çok etkilemişti.

Picasso sanatın kalıplarını yıkan bir sanatçı olarak daima ilgimi çekmiştir. Eserlerinin sürekli dönüşüm içinde olması, Kübizmde olduğu gibi nesnelerin biçimleri ile oynaması onu diğer sanatçılardan farklı kılar. "Resim sanatında aramak hiçbir şey ifade etmez. Önemli olan bulmaktır" diyen Picasso, sanatı bir karşılaşma, bulgu, serüven ve

sonu gelmeyen bir süreç olarak yaşadı. Resim, heykel, seramik, yazın ve gösterim sanatlarında yapıtlar verdi. Picasso'nun "çeşitliliğin ustası" diye tanımlanmasının nedenlerine bu sergide bir kez daha tanık oldum. Eskizler, Heykeller, Kostümler, Fotoğraflar girdiğim her oda beni ayrı etkiledi. Neler mi gördüm? ilk olarak Parade Balesinden söz edelim. Tek perdelik Bale 1917 de Paris'te sahnelendi. Balenin dekor, kostüm ve sahne önü perdesini Pablo Picasso yapmış. O dönemde Parade Balesi Kübizmin sahneye çıkışı olarak nitelendirilir. Balenin içeriği "Picasso: Gösteri Sanatı" adlı sergi için basılan kitapta şöyle anlatılmakta: "Paris'te bir bulvar üzerinde, (bir akrobat, bir Çinli hokkabaz ve küçük bir Amerikan kızı) gelip geçenleri, içeri girmeye ikna etmek için sirklerde yaptıkları numaralardan örnekler gösterecektir. Böylece kaba bir güldürü gibi kurgulanan Parade, genel halkın eğlence zevkine hitap eder hale getirilmiştir." Hazırlık Sürecinde Picasso Baleye çeşitli karakterler ekler. Topluluğu yönlendiren yönetici karakterlerinin Kübizm etkisinde yapıldığını gördüm. Size bir itirafta bulunmalıyım. Kalabalıkta ve konuşarak gezdiğim sergide birçok şeyi atlamışım, ikinci kez gittiğimde Picasso ve ben baş başa kaldık.

İlk olarak devasa tiyatro perdesini inceleyerek gezmeye başladım. Bir grup sanatçı bir masa etrafında oturur şekilde resmedilmişti. Klasik normlar içeriyordu. Koyu renkler kullanılmıştı. Perde baleden bağımsız gibi duruyordu. Bir resim tuvalini seyreder gibiydim. Karakterlerin arkasında duran bu klasik perde, Kübizm etkili kostümlerle farklı bir tezat oluşturuyordu. Perdenin önünde normal boyutların üzerinde duran at, kahve rengindeydi ve içinde iki dansçıyı saklıyordu. Boyun kısmındaki pencereden yüzleri görünüyordu. Bu görüntü bana Truva atını hatırlattı. Yönetici figürlerinin gövdesi, başı örtülü ve koyu renkliydi. Çinli hokkabazın sarı, kırmızı renkli tünüğünün üzerinde Güneş ve Ay'ı çağrıştıran motifler vardı. Kadın ve erkek akrobatların giysileri mavi ve beyaz çizgili, bedenlerine yapıştı. Bugün günlük kullandığımız taytlara benzettim. Perdenin canlı bir manzara gibi gözükmesi ve önündeki karakterlerle hiç ilgisi yokmuş gibi duruşu beni şaşırttı. Sanırım Picasso da bunu istiyordu.

Diğer gördüğümüz Tricorne Balesinin hikayesi 18. Yüzyıl sonlarına doğru İspanya'da bir köyde geçmektedir. Bir aşk hikayesidir, klasik bir baledense İspanyol dans tekniklerini içine alan bir gösteridir. 1919 yılında Londra'da sahnelenmiştir. Picasso dekor, kostüm ve sahne önü perdesini yapmıştır. Burada Kübizmi kullanmadığını görürüz. Resimsel bir üslubu vardı. Dekorun ortasına yerleşmiş ve perdelerle çevrelenmiş küçük bir sahne düzeni yapmıştı. Geleneksel, renkli kostümler çok keyifliydi. Etek uçlarındaki ponponları ayrıca sevdim. Dans esnasında dönerken nasıl görüneceğini hayal ettim.

Perdenin üzerindeki sahnenin ortasına Ay ışığıyla aydınlatılmış deniz ve arka planda Vezüv Dağı'nın görüldüğü dar sokağın yanına yerleşmiş iki ev vardı. Oldukça romantik bir dekordu. Picasso kendi ülkesinin motiflerini severek yaptığını hissettiriyordu.

Girdiğimiz bir odada öğretmenler ile beraber yerlere oturmuş çocuklar Picasso Üzerine konuşuyorlardı. Çocuklardan birisi "bulutlar ne şekildir" sorusu üzerine "kare" cevabını verince Picasso'ya bir kez daha hak verdim. Herkes görmek istediği gibi yorumluyor hayatı. Bana sorsalar "elips" derdim diye düşündüm.

Sirk, Parade Balesi, Tricorne Balesi, Pulcinella Balesi, bize Picasso'nun dostlarını tanıtan Picasso'nun Galaksisi bölümü ve bizi gülümseten fotoğrafları...

Kabul edersiniz ki hepsini yazmam mümkün değil. Görmeniz gerekir. Picasso'nun sanki yanımızdaymış gibi canlı bakan siyah beyaz fotoğraflardaki doğallığını, muzipliğini belleğim hep saklı tutuyor. Beyaz iç çamaşırlarıyla ve elindeki beyaz kumaş parçasıyla bir matadoru andıran fotoğrafındaki mutluluğu göz bebeklerinden okunuyordu.

“Kendi sanatının yaratıcısı ve kurgulayıcısı olan Picasso, sahneye kalıcı bir gösteri koymaktan başka ne yapmıştır ki? Kılık değiştirerek makyaj yaparak sahneye bizzat kendisini koyarak eğlendiğini gösteren fotoğraf derlemeleri, gösteriden aldığı tadı ortaya koyar nitelikte değil midir?”

Jean Cassaou'nun Picasso ve tiyatro sergisi için kaleme aldığı önsöz tam da onun fotoğraflarının önünde düşündüklerimi onaylar nitelikteydi. Picasso'nun gösteri dünyasına ilgisi çocuk yıllarında boğa güreşleriyle başlar. Yaşamı boyunca ölüm ve yaşam arasındaki dünyayı sorgular. Matador bu dünyaya en yakın yaşayan bir figürdü onun için. İnsanların kafasını nasıl karıştırabileceği sorularını hep bunun için sordu. Bence bu konuda başarılı da oldu.

Gösteri sanatlarına olan özel ilgim bütün bu serginin odak noktası olması nedeniyle beni içeri girer girmez etkiledi. Şu anda yazarken beynimin içinde kostümler, çizimler, resimler yer değiştiriyor. Ben Picasso'mu "Gösteri Dünyası"ndan buldum.

“Hayatı boyunca resim, heykel, seramik, baskı, sahne ve kostüm tasarımı, oyun yazarlığı ve şiir gibi sanatın birçok alanında eserler üretmeyi başarmış, zamanın ötesine geçen bir sanatçı olmuştur.”

Lucien Arkas'ın Picasso Gösteri Sanatı kitabının ön sözünde Picasso'yu özetlediği cümlelere şunları ekleyebiliriz. Arkadaş çevresi yazar ve şairlerden oluşan Picasso için yazın sanatı büyük bir tutkuydu: "Bana kalırsa yazar olarak eserlerim ressam olarak yarattıklarım kadar zengindir. Fiziksel olarak her ikisine de aynı zamanı harcadım. Belki öldükten sonra ansiklopedilerde şu sözlerle anılırım: "Pablo Ruiz Picasso: İspanyol şair ve oyun yazarı. Geride birtakım tablolar da bırakmıştır". Bütün bu çok yönlü sanatçı kimliğiyle Pablo Picasso Gösteri Sanatları sergisine tüm sanat severleri bekliyor. Onun renkli dünyasına girin ve sizin Picasso'nuz hangisi, karar verin. ●

Kaynak:

- Lucien Arkas, Picasso Gösteri sanatı (Sergi Tanıtım Kitabı)
- OLANO, Antonio D.: Picasso intimo, Madrid, Editorial Dagur, 1971, s. 146
- "Pablo Picasso: Şair, Oyun Yazarı, Sahne ve Kostüm Tasarımcısı", Doç. Dr. Mukadder Yaycıoğlu, Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi İspanyol Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, 2001

PİCASSO: ONUN GÖRDÜĞÜ

Yusuf Bulut

İzmir 'farklı' bir Picasso sergisiyle karşılaşılıyor. Sergi Paris-Picasso Ulusal Müzesi programı dahilinde Akdeniz'e kıyısı olan şehirlere taşınıyor. Multi-disipliner bir kültürel programla tanıtılan serginin adı "Picasso: Gösteri Sanatı". Sergi Picasso'nun belirli bir döneminin, stiline veya birkaç disiplininin bir arada olduğu bir kurgu ile kürate edilmiş. Picasso plastik sanatlar ve tüm gösteri sanatları disiplinleri üzerine çalıştı. Sergiyi iki kısma ayıracak olursak; İspanya kültürünün önemli bir parçası olan hayatının her döneminde severek izlediği ve işlerinde ilham aldığı boğa güreşleri ve entelektüel arkadaş çevresiyle ortak yaptığı baleler için tasarladığı kostüm çizimleri. Çok yönlülük ve farklı anlatım alanları ile üretim yapan Picasso'nun en belirgin karakteristiği disiplinli üretkenliği olmalı. İşlerindeki sayısal çokluk yaşadığı dönemde başarıyı getirdi. Sanat tarihindeki örneklerle karşılaştırıldığında hep 'en'lerin öncüsüdür.

Sanat tarihi yazımlarının ve kendi çevresinin anlattıklarıyla kendi sanat görüşü arasında fark var. Sanatı hep izleyiciyi ikna edebilmek üzere yapılan bir yalan olarak gören Picasso, "üretilecek yapılan sanat eserinin bir estetik görüş etrafında var olabileceğini"¹ söyledi.

Döneminin bir başka ünlü sanatçısı Salvador Dali gibi aynı görüş birliği içinde, sanatın bir araştırma-deneme alanı olmadığını altını çizen sanatçı düşüncelerinin ve zamanın direkt yansımalarına odaklanmıştır. Bunun tam örneğini sergideki 'Boğa Kafası-1942' işinde görebiliriz. Burada bir bisiklet selesi ters çevrilerek form değişikliğine gidildi. Formun değişkenliği avangard dönemin önemli özelliklerindedir. Nesne bu değişimle başka anlam yüklemelerine kazandırılır. Kendi hayat-sanat görüşünü bu perspektifte devam ettirdi. Ağırlıklı işlerinde bu keşif ve ardından gelen neşe karakterini, üretim sürecinde karşılaştığı beklenmeyen hazzını işlerinde bir 'ifade' biçimi olarak değerlendirmiştir. Sanat tarihindeki akım gibi kesin değişim değişikliklerine de sert bir söylemle karşı çıkıp, bunun sadece devam eden süreçler içerisinde değerlendirilmesi gereken bir durum olduğu söyler.

Son zamanlarda tüm dünyadaki müze sergilerinin sergi zamanlarında yan etkinlikleri oluyor. Müze dükkanı, söyleşiler, rehber eşliğinde açıklamalı turlar gibi. Arkas Sanat Merkezi'ndeki sergide de anaokulu çocuklarına yönelik bir tur organize edilmiş. Sergiyi gezdiğim esnada kulak misafiri olduğumda öğretmenlerinin her bir eser hakkında bir yetişkinin bile zor anlayabileceği şeyler söylediğini duyup irkildiğimi itiraf edeyim. Çocuklara sanatı sevdirmek için belki çok doğru bir yaş ama yine de anlaması zor kelimeler kafa karışıklığına neden olabilir. ●

¹ Sanat ve Kuram; Charles Harrison, Paul Wood; 2011-İstanbul; s.544

Bu yayının içeriği tamamıyla yazarların sorumluluğu altındadır, Kùltür için Alan'ın ve Galeri A Güncel Sanat Merkezi'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

Galeri A Güncel Sanat Merkezi
Enver Dünder Başar Sok. No:7 Alsancak Mah. Konak İzmir 35260
Telefon: +90 (232) 404 40 46
info@galeri-a.com.tr
<http://www.galeri-a.com.tr>

 Asanatgalerisi
 galeri_a_izmir
<http://www.galeri-a.com.tr>